

YEDİKITA

AYLIK TARİH VE KÜLTÜR DERGİSİ
EYLÜL 2019 SAYI 133 FİYATI 11 LİRA

EK

YA KEBİKEÇ
TEMALİ
MİKLEP AYRAÇ

- EVLİLİKTEN HİCRETE
PEYGAMBERİMİZ'İN (S.A.V.)
HANE-İ SAADETİ
- FARKLI ZAMANLARDA LONDRA'DA
- BU CİHANDAN
SELÇUKLU SULTANLARI DA GEÇTİ

KİTAPLARIN FETHETTİĞİ SULTANLAR

YEDİKITA

AYLIK TARİH VE KÜLTÜR DERGİSİ
EYLÜL 2019 - SAYI 133

ÇAMLIÇA BASIM YAYIN VE TİC. A.Ş.

Adına Sahibi AHMET TEMİZ
Yayın Yönetmeni (Sorumlu) KEMAL ERKAN
Yayın Editörü AHMET APAYDIN
Editörler VEYSEL SEKMEN - R. KEMAL SUBAŞI
TUNAHAN KANICI - EMRE BOYACI
Yayın Danışmanları SELMAN SOYDEMİR
İBRAHİM COŞKUN
Tasarım SÜLEYMAN KÖKLÜ
Kurumsal İletişim İSMAİL GÜR - KEMAL AYDIN
MURAT SAFRAN
Reklam HÜSEYİN GÜNEY
Web AURORA BİLİŞİM
Hukuk Müşaviri Av. ALİ ÇAVUŞOĞLU

KÜTÜPHANE VE ARŞİV

Çamlıca Araştırma Kütüphanesi
www.camlicallibrary.org

YÖNETİM YERİ

Alemdar Mah. Divanyolu Cad. İncili Çavuş Sokak No 9A
Sultanahmet - Fatih / İSTANBUL

BASKI VE CİLT

Fazilet Neşriyat ve Tic. A.Ş.
Bağlar Mah. Mimar Sinan Cad. No 52
Güneşli - Bağcılar / İSTANBUL
Matbaa Sertifika No 16384

YAYIN SÜRESİ-TÜRÜ

Aylık-Yerel Süreli
ISSN 1308-5379

AVRUPA BAYİİ

ENDER GMBH, Melatener Weg 18 - 50825 KÖLN
Tel. +49 221 690 58 90 - Fax. +49 221 690 589 29
avrupa@yedikita.com.tr

BATI AVRUPA BAYİİ

Çamlıca Kitap B.V. Bemmelseweg 67 6662 PE Elst-SD
Holland info@camlicakitap.nl / www.camlicakitap.nl

YEDİKITA Dergisi'nin bütün yayın hakkı, Çamlıca Basım Yayın ve Tic. A.Ş.'ye aittir. Dergiye gönderilen yazılar, yayınlansın yahut yayınlansın iade edilmez. Dergimiz yazılar üzerinde gerekli müdahaleyi yapma hakkına sahiptir. Dergide çıkan yazılar kaynak gösterilerek iktibas edilebilir. Dergide yayınlanan yazı ve reklamların her türlü mesuliyeti yazarlarına ve sahiplerine aittir.

İRTİBAT VE ABONE

0850 811 9 811
Bağlar Mah. Mimar Sinan Cad.
No: 52 Güneşli - Bağcılar / İSTANBUL
abonemerkezi@camlicabasim.com
Yazı İşleri (0212) 657 88 00 - 7103
WhatsApp Hattı 0530 285 38 04

ÇAMLIÇA BASIM YAYIN VE TİC. A.Ş.

Ziraat Bank IBAN TR81 0001 0021 0550 7231 7750 02
Akbank IBAN TR60 0004 6011 9388 8000 0135 18
yedikita.com.tr editor@yedikita.com.tr

f i t y / yedikitadergisi

Yedikitadan...

Bundan 110 sayı önce, “Bir padişah nasıl yetişir?” demiş ve konuyla alakalı yazımızda şehzadelerin eğitimine eğilmiştiğimiz.* Şüphesiz Osmanlı padişahları, genel manada iyi bir eğitim almışlardı ve bu tahsilleri, daha beşikteyken başlıyordu.

Yükseliş devrinden devletin nihayetine kadar her padişah yüksek bir ilim ve kültür zenginliği içinde yetişti. İçlerinden birkaç tane yabancı lisan bilenleri, hüsn-i hatta mahir ve divan sahibi olanları çıkmış, fakat hepsi de her fırsatta sadaka-i câriye niyetiyle hayır hasenat yapmaktan ve vakıf kurmaktan geri kalmamıştı.

Başta kendi sarayları olmak üzere, inşa ettirdikleri külliyele kütüphaneler kurduymuş, hatta buraların koleksiyonlarını zenginleştirmek için saraydan dahi kitap göndermişlerdi.

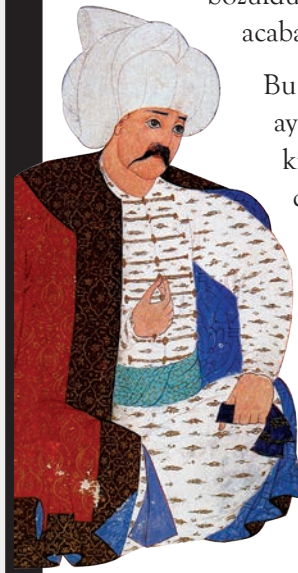
Onlar için kitapla dostluk etmenin yeri ve zamanı olmazdı. Topkapı'dan Davutpaşa Sarayı'na gitmek ile İstanbul'dan Mısır'a gitmek arasında bir fark yoktu. Her iki halde de kitapları yanındaydı. Bir farkla ki; birinde kadife minderde, diğerinde eyer üstünde kitap okurlardı.

Sünnet olan bir şehzadeye verilen en güzel hediye, kıymetli kitaplar olurdu mesela. Peki, sultanlardan birinin, kitap okumaktan gözleri bozulduğu için mercek kullandığını duymuş muydunuz acaba?

Bu ay kapak dosyamızı, kitap dostu padişahlara ayırdık. Kurdukları kütüphanelerden, hangi kitapları, nerede ve nasıl okuduklarına kadar pek çok detaya yer verdik. Dosyamız için, Osmanlı kitap ve kütüphane kültürü çalışmalarına ömrünü vakfetmiş sayın Prof. Dr. İsmail E. Erünsal da kitapların fethettiği sultanlarla ilgili kıymetli bilgilerini bizimle paylaştı.

İstifadeli ve bol okumalı yeni bir dönem dileriz.

*Adem Fidan, “Bir Padişah Nasıl Yetişir?”, S. 23 (Temmuz 2010), s.36-43.

içinde

s.6

AYIN GÜNÜ

MEHMED ŞEVKİ

s.8

MALUM OLA Kİ!

EMRE BOYACI

s.10

RESİMLİ TARİH

AHMET APAYDIN

s.12

**BU CİHANDAN
SELÇUKLU
SULTANLARI
DA GEÇTİ**

KAYIHAN ÇAĞLAR

s.20

**KİTAPLARIN
FETHETTİĞİ
SULTANLAR**

RÖP. R. KEMAL SUBAŞI-TUNAHAN KANICI

s.32

**KİTAP DOSTU
PADİŞAHLAR**

R. KEMAL SUBAŞI

kiler

s.44

ÂNIN HİKÂYESİ

TUNAHAN KANICI

s.58

ŞÂNİZÂDE MEHMED ATÂULLAH EFENDİ

ARIF ZIYA ARDIÇ

s.74

İSİMDEN MÜSEMAYA

MEHMED BAĞ

s.46

FARKLI ZAMANLARDA LONDRA'DA

TUNAHAN KANICI

s.56

TARİH AMBARI

MUSTAFA DEDELER

s.64

HZ. HATİCE'NİN EVİ EVLİLİKTEN HİCRETE PEYGAMBERİMİZ'İN (S.A.V.) HANE-İ SAADETİ

FATİH KARABOĞA

s.63

BERCESTE

s.76

TESTGÂH

AHMET SARBAY

s.78

BULMACA

SELMAN ASLAN

6 EYLÜL 1917

1917 HAYDARPAŞA YANGINI

Birinci Cihan Harbi'nin tüm şiddetiyle devam ettiği 1917 Eylül'ünde Haydarpaşa Tren Garı'nda büyük bir patlama meydana geldi. Filistin Cephesi için önemli bir ikmal noktası olan Haydarpaşa'da yaşanan bu facia kimine göre sabotaj, kimine göre ise bir kazadan ibaretti...

24 Haziran 1917

Filistin Cephesi'nde İngilizlerle savaşmak için Yıldırım Orduları kuruldu.

7. Ordu, 3. Kolordu ve Galiçya'da bulunan 15. Kolordu'dan mürekkep bir orduyd.

Sevk edilen bütün birliklerin erzak, edevat ve zahire gibi bütün ihtiyaçlarının toplandığı yer, Haydarpaşa İstasyonu, hedef ise Halep idi.

6 Eylül 1917

17.30 sularında istasyon ile silolar arasındaki sevkiyat iskelesinde büyük bir patlama meydana geldi. Çevredeki birçok binanın camları kırıldı ve istasyonda büyük bir yangın başladı.

İttihat ve Terakkî hükümeti, hadiseye sansür uyguladı. Vakadan üç gün sonra Bâb-ı Âli tarafından resmî bir tebliğ yayınlandı. Tebliğe göre patlama bir kaza neticesinde meydana gelmiş ve fazla zayıat olmamıştı.

Bu sınırlı malumat sonrası pek çok iddia ortaya atıldı. Kimisi, garı İngiliz uçaklarının bombaladığını söylüyor, kimisi Fransız bir casus tarafından sabotaj yapıldığını dile getiriyordu. Ancak hiçbir iddia ispatlanamadı ve gerçek, bir sır olarak kaldı.

Bu elim hadise esnasında, biri banliyö treni, diğeri asker dolu iki tren, içindekilerle birlikte yanmış, aralarında gar personelinin de bulunduğu çok sayıda insan, hayatını kaybetmişti.

28 Kasım 2010

Bu patlamadan tam 97 yıl sonra Haydarpaşa Garı, yine alevlere teslim oldu. Çıkan yangında çatı tamamen, kuleler de kısmen zarar gördü. Yangın sonrası 2016 yılında tüm bina restorasyona alındı.

Zigetvar'da Osmanlı Kasabası Bulundu

Malumunuz, Kanuni Sultan Süleyman'ın İstanbul'da Süleymaniye Külliyesi'nde bir türbesi bulunuyor. Macaristan'daki türbesi ise daha az bilinir. Zamanla yeri kaybolan ve unutulmuş bu türbenin bulunması için 2012'den beri Zigetvar'da çalışmalar yapılıyordu. 2015'te, Kanuni Sultan Süleyman'ın iç organlarının defnedildiği türbe; 2016'da, Sokullu Mehmed Paşa'nın yaptırdığı cami; 2017'de ise caminin yanındaki tekke kalıntıları ortaya çıkarıldı. Son çalışmalarda ise türbe çevresinde 16. ve 17. yüzyılda inşa edilen bir Türk kasabası olduğu keşfedildi.

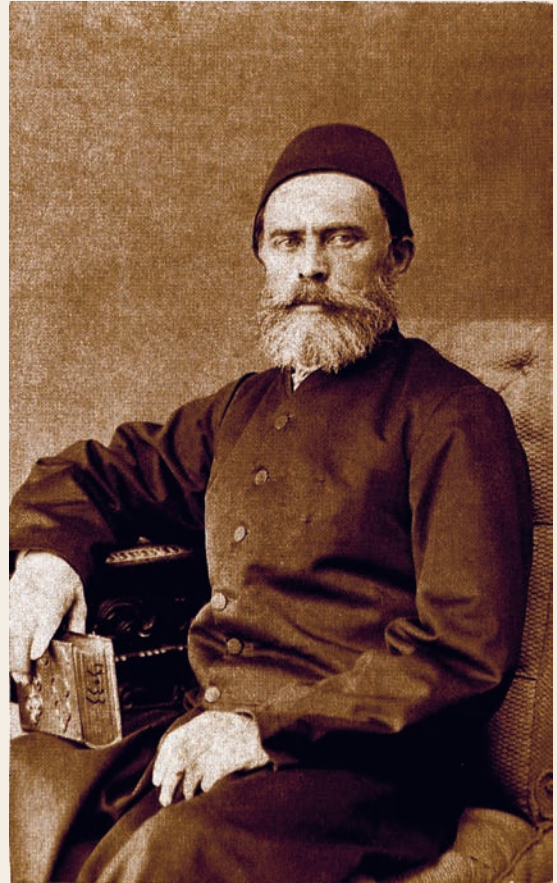
1664'te bölgeyi ziyaret eden Evliya Çelebi de ciddi inşaat çalışmalarının olduğunu kaydediyor. Kanuni'nin son seferi Zigetvar'da, kuşatma esnasında vefat etmesi üzerine naşının bozulmaması için iç organları çıkarılmış ve otağının olduğu yere, bedeni ise İstanbul'a getirilerek Süleymaniye Camii avlusundaki bugünkü yerine defnedilmişti. Yerine geçen oğlu İkinci Selim Han, babasının iç organlarının defnedildiği yere türbe, etrafına da külliye yaptırmıştı. 150 yıl kadar Osmanlı hâkimiyetinde kalan Zigetvar Kalesi'ni işgal eden Habsburg askerleri tarafından türbe yıkıldı. Zamanla türbenin yeri unutulsa da Macarlar, bu bölgeye türbe manasına gelen "Turbek" ismini vermişti.

Mecelle'nin Tıpkıbasımı Yapıldı

Ahmed Cevdet Paşa'nın başında bulunduğu ilmi bir heyet tarafından hazırlanan, Osmanlı'nın Medenî Kanunu *Mecelle-i Ahkâm-ı Adliyye*'nin orijinali, tıpkıbasım olarak yeniden basıldı. İstanbul Müftülüğü Arşivi'nden çıkan asıl nüshada, Ahmed Cevdet Paşa ve diğer komisyon üyelerinin imzaları yer alıyor. 1868-1876 yılları arasında hazırlanan *Mecelle*, 16 kitap olarak düzenlenmişti. Bu 16 kitap, 2 cilt hâlinde araştırmacıların hizmetine sunuldu.

İslâm fihhına göre önce borçlar, kısmen eşya ve şahıs hukuku hükümleri, daha sonra aile hukuku hükümlerinin bulunduğu *Mecelle*, Osmanlı mahkemelerinin başucu kitabıydı. Eser, bir mukaddime ve 16 kitap içinde 1851 maddeden meydana gelir. 1868'den Medeni Kanun'un kabul edildiği 1926 yılına kadar yürürlükte kaldı. Devrine göre sade bir dili ve nisbeten anlaşılır bir üslubu vardı. Mısır ve Arap Yarımadası hariç bütün Osmanlı mahkemelerinde kullanıldı. *Mecelle*, bugünkü Suriye, Ürdün, Irak, Lübnan, Filistin, Arnavutluk, Bosna Hersek ve Kıbrıs'ta uygulanmış, Osmanlı Devleti'nin sona ermesinden sonra da bu ülkelerde bir süre daha yürürlükte kalmıştır.

Eşhedü enlâ ilâhe illallah
Yaptım bu makamı li-merzaten lillâh
Okundukça tefâsîr ü ehâdîs
Şefaattir ümidim yâ Rasûlallah

Sedir

Sultan Üçüncü
Ahmed tarafından
Topkapı Sarayı'nın Enderun
Avlusu'na inşa ettirilen kütüphane.
Burası, Enderunlular tarafından da
sıkça kullanıldığı için Enderun
Kütüphanesi olarak da
bilinmekte.

Pencere
kanatları,
fildişi ve bağa
kakmaları
süslenmiş.

Devrin şaheseri
çiniler 16. yüzyıla
ait olup bir kısmı
Boğaziçi'nde
Kara Mustafa
Paşa Yalısı'ndan
sökülerek burada
kullanılmış.

Rahle

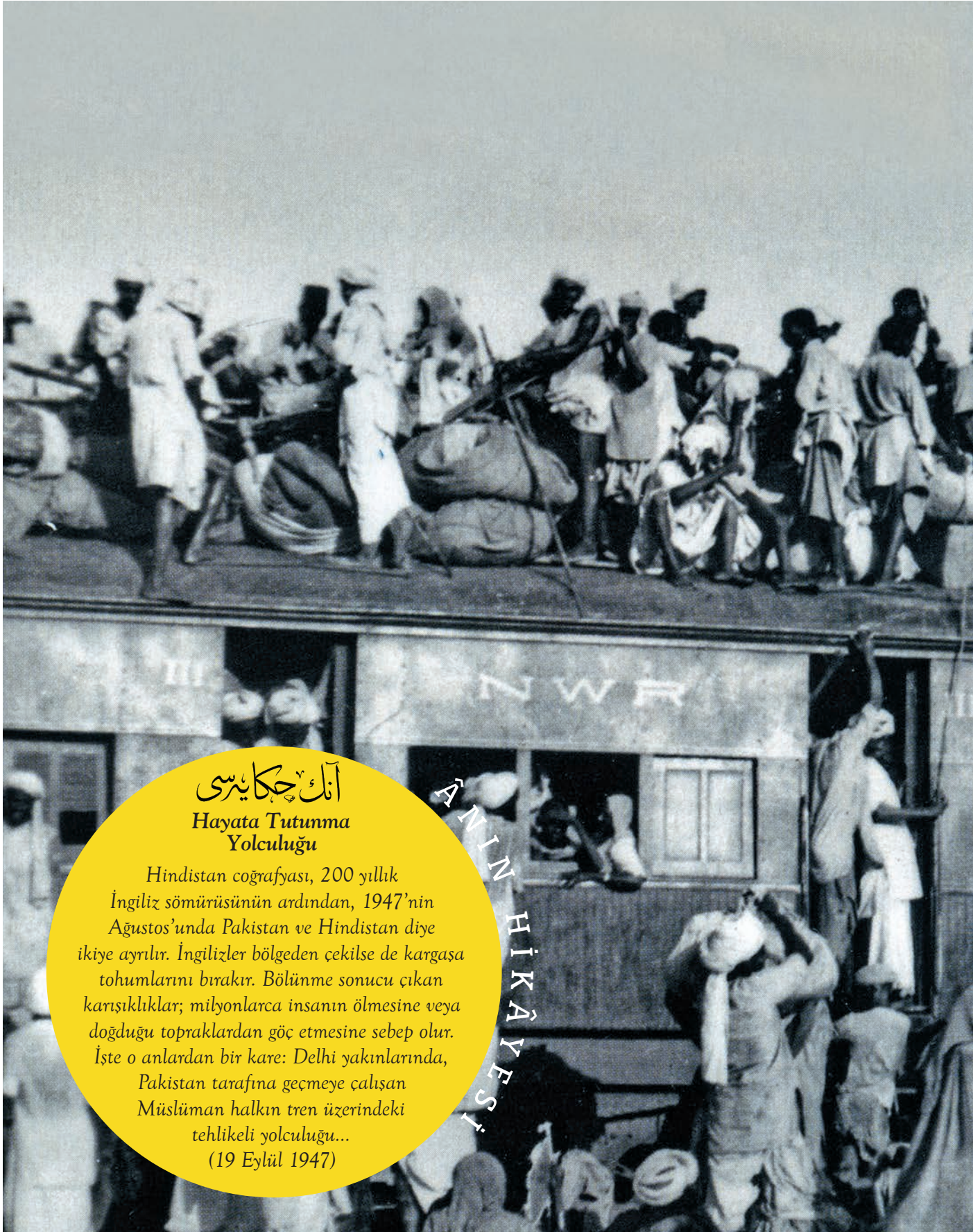
Sultan Üçüncü Ahmed, kütüphanenin temeli kazılırken dedesi Birinci Ahmed'in Sultanahmet Camii'nin inşaatında kullandığı altın kazmayı getirtmiş ve temelin kazılmasında kullanmıştı. Bu kazma, günümüzde kütüphane içinde sergilenmekte.

Kitapların yatay olarak üst üste konularak muhafaza edildiği dolaplar.

Devlet adamı yetiştiren Enderun Mektebi'nde eğitim gören Enderun Ağası, kütüphaneden istifade ediyor.

Yalnız saray mensuplarının ve Enderunluların kullanımına açık olan kütüphaneden dışarıya kitap çıkarmak yasaktı. Pek çoğunun dünyada başka bir eşi olmayan bu kitaplar, günümüzde yine Topkapı Sarayı'nda muhafaza edilmekte.

Kitapların rutubetten zarar görmesine mani olmak için zemine pencereyi yüksek bir bodrum inşa edilmişti.

آنک چکایری

Hayata Tutunma Yolculuğu

Hindistan coğrafyası, 200 yıllık İngiliz sömürüsünün ardından, 1947'nin Ağustos'unda Pakistan ve Hindistan diye ikiye ayrılır. İngilizler bölgeden çekilse de kargaşa tohumlarını bırakır. Bölünme sonucu çıkan karışıklıklar; milyonlarca insanın ölmesine veya doğduğu topraklardan göç etmesine sebep olur. İşte o anlardan bir kare: Delhi yakınlarında, Pakistan tarafına geçmeye çalışan Müslüman halkın tren üzerindeki tehlikeli yolculuğu...
(19 Eylül 1947)

ANIN
HİKAYESİ

BİN YILLIK YOLCULUK TAVSİYELERİ

Meşhur tabib İbn-i Sina'nın (980-1037) *Tedbirü'l-Müsafirîn* isimli risalesi, yolculuk sıhhati hakkında verdiği bilgilerle günümüzde de kıymetli görülmektedir. Uçak, otobüs, tren gibi hızlı ulaşım araçlarının olmadığı, zorlu coğrafi şartlarda günlerce sürebilen kervan yolculukları düşünüldüğünde, bu bilgiler oldukça ehemmiyetlidir. Risalede, bugün bile istifade edilebilecek bazı maddeler şu şekildedir:

- Yolculuk sıcak zamana tesadüf ederse yürüyüşü gece veya serin havada yapmak, gündüz istirahat etmek lazımdır.
- Sıcaktan korunmak için bedeni, beyaz ve sık dokunmuş elbise ile örtmeli; sıcak havayı az teneffüs etmek için başını ve burnunu kapatmalıdır.
- Deniz yolculuğuna çıkan, meyve recellerinden yanına almalı, yola çıkmadan birkaç gün evvel yemeği azaltmalı, gemiye bindiği gün suya bakmamalıdır.
- Karlı bir yerde yol alırken kardan gözü yanarsa, yeşillığe sık sık bakmalıdır.

- Yolcu, seferden evvel bir miktar sarımsak ve soğan yemeli; içinde karabiber, zencefil gibi hararet artıran baharatlı gıdalarla gıdalanmamalıdır.
- Yolculuk esnasında alınacak gıda, istirahat edilen vakitte alınmalıdır, azar azar yenilip içilmelidir. Aç karna veya mide dolu iken yol yürünmemelidir. Yolcu fazla gıda almamalıdır, çünkü fazla gıda susuzluk getirir.
- Yolda suya tesadüf eden kimse, kanıncaya kadar hemen su içmemelidir. Bir süre ağzını su ile çalkalamalı ve azar azar, yudum yudum içmelidir.

Klasik Osmanlı devrinde İstanbul'da vazife yapan gizli polislere "böcek", şeflerine de "böcekbaşı" dendiğini, istihbarat toplayıp, suçları ortaya çıkardıklarını; Zaptiye Nezareti kurulunca oraya devredildiklerini; İkinci Abdülhamid Han devrinde hafiye olarak vazifelerine devam ettiklerini...

BİLİYOR
MUYDUNUZ?

SÖZLERİN
ASILLARI

BÜLBÜLDEN
GÜZEL
KÖPEK SESİ

Şair Bayburtlu Zihni ve arkadaşları, kış mevsiminde Anadolu'da dağ başında tipiye yakalanırlar. Bir adım ileriye göremez hâle gelirler. Gerek yolu kaybetmeleri ve gerekse soğğun tesiriyle hayatlarından ümitlerini kestikleri sırada bir köpek sesi işitirler. Böylece, yakınlarında bir köyün bulunduğunu anlarlar; sesi takip ederek köye ulaşırlar ve tehlikeden kurtulurlar. Şair, o vakit şu beyti söyler:

*Şiddet-i berdi şitadan şenliği gördükçe kalb
Hoş gelir bülbül sadâsından ana âvâz-ı kelb*

(Kışın şiddetli soğğunda şenlikli [meskûn] bir yer bulan kalbe, köpek uluması bülbül sesinden hoş gelir.)

KULAK ARDI ETMEK

(Geriye atmak, önemsememek)

Namaz, müminin miracıdır ve Allahü Teâlâ'nın huzurunda olduğu andır. Onun huzurunda, "Allahü Ekber" diyerek namaza başlarız. "Allahü Ekber" sözü başparmağımız kulak mememize değdiği zaman biter ki bu hareket, dünyaya ait her şeyi geride bırakmak, kulak ardına atmak manasına da gelir. Bu mana, zamanla "Kulak ardı etmek, kulak arkasına atmak" şeklinde tabir edilip kullanılmaya başlanmıştır.

ZOR SORU

Komünizm devrinde Rusya'da bir parti üyesi hatip, ülkedeki sosyal ve ekonomik seviyenin durmadan yükseldiği hakkında nutuk attıktan sonra, soru sormak isteyenlere cevap vereceğini söylemiş. Ufak tefek bir adam ayağa kalkmış. Hatip: "İsminiz nedir?" "İzak."

"Sizi dinliyorum İzak kardeş."
"Bizde her şeyin mükemmel olduğunu söylediniz. Peki, ama niçin yiyecek et bulamıyoruz?"

"Yoldaş, cevabı uzun sürecek bir soru sordunuz. Gelecek sefere anlatayım."
Üç gün sonraki toplantıda aynı hatip, kürsüye gelmiş, konuşmuş ve soru sorulmasını istemiş. Yine ufak tefek bir adam ayağa kalkmış. Hatip sormuş: "İsminiz?" "Moiz."

"Herhalde niçin et bulunmadığını soracaksınız?"
"Hayır, İzak'ın nerede olduğunu soracaktım..."

Berceste

Mevti âlim mevti âlem gibidir

Ebussuûd (Mevlânâ)

(Âlimin ölümü, âlemin yok oluşu gibidir.)

برجسته

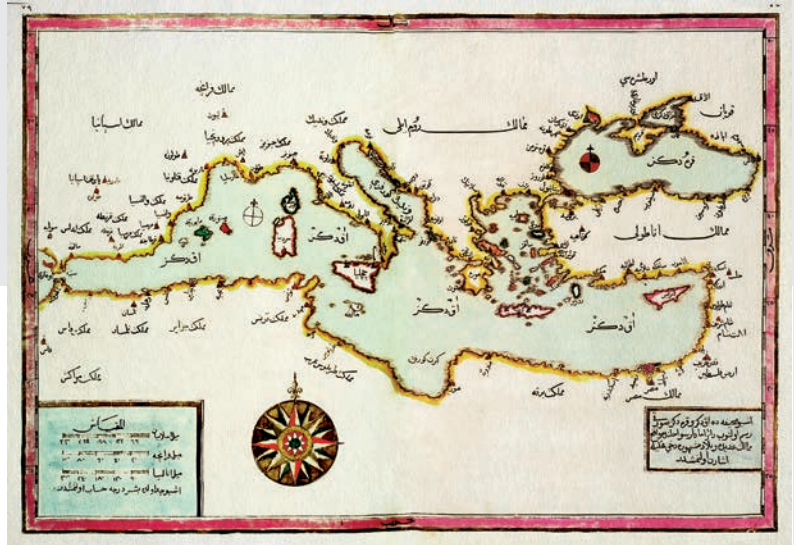
موت عال موت السركيد

ابولسعود مولانا

İsimden Müsemmaya

MEHMED BAĞ

اق د کیز

BİR OSMANLI GÖLÜ

AKDENİZ

Akdeniz, Latince Mediterranean adıyla bilinir. Bu kelime “karalar arası” demektir. Batı ülkeleri Akdeniz’i bu isimle anarlar. Araplar ise eski çağlardan beri el-Bahrü’l-Ebyaz el-Mutavassıt derler. İslâm devleti Akdeniz’e inene kadar Müslümanlar, bu denize Bahr-i Rum diyorlardı. Sonraki yıllarda Bahr-i Endülüs, Bahr-i Magrib, Bahr-i Kostantiniyye gibi isimlerle de anılmaya başladı.

Eski zamanlarda Adalar (Ege) Denizi, Akdeniz’den ayrı görülmezdi. Çanakkale Boğazı’ndan itibaren Cebelitarık’a kadar olan kısım Akdeniz’di. Elbette denizin kendi içinde bölümleri vardı. Fas ile İspanya arasında kalan bölge İber Denizi olarak anılır. İtalya ile Sicilya arasındaki kısım Tiren Denizi’dir. İtalya ile Balkan Yarımadası arasındaki bölge Adriya ismiyle,

İtalya ve Yunanistan arası ise İyon Denizi olarak bilinir. Hepsi birden Akdeniz’dir.

Peki Akdeniz adı nereden gelir? Her ne kadar Akdeniz’in suları bembeyaz ve berrak olsa da “Ak” ismi aslında bir yön adıdır. Cedlerimiz doğuya yeşil veya mavi, batıya ak, kuzeye kara, güneye kırmızı ismini verirdiler.

Akdeniz derken batıdaki denizi kastetmekteydiler. Karadeniz ise kuzeyin deniziydi. Akhunlar, batıdaki Hun devletini ifade ediyordu. Kızıldeniz ve Yeşilirmak gibi isimleri bu açıdan da ele alabiliriz.

Akdeniz, Osmanlı resmî kaynaklarında ise Bahr-i Sefid olarak anılmaktadır. Ki “sefid” kelimesi de “beyaz” demektir.

BİR VİLAYET

ERZURUM

Asırların yükünü sırtında taşıyan Erzurum, tarihin her devrinde hedef olmuştur. Fakat zarif halkının kavi imanı sayesinde her daim hayırların feth, şerlerin def olduğu bir güzel vilayettir Erzurum.

Erzurum'un antik çağdaki ismi Theodosiopolis'tir. Bu ad, II. Theodosios nam Bizans Kralı'na atfen verilmiştir. Fakat Persler, Sasaniler, Araplar ve sair bölge milletleri buraya Kalikâlâ, Karin Kalas, Karnikalak gibi, köken olarak Karin'den gelen isimler vermişti.

Karin, bir Part hükümdarı olan Mithradates'in ordu kumandanlarından biriydi. Milattan önceki yıllarda yaşamış olan Karin, kahramanlığıyla şöhret bulmuştu. Karin adı, milattan sonra 5. asırda buraya Theodosiopolis adıyla bir şehir kurulmasına rağmen unutulmadı. Öyle ki Hz. Ömer (r.a.) devrinde fethedilen bu topraklara İslâm devleti tarafından Kalikâlâ adı verildi.

Karin yahut Kalikâlâ bir yerleşim yeri idi. Buranın 15 km ötesinde ise Erzen adıyla anılan başka bir şehir daha bulunmaktaydı. Arapça "en sağlam" "en metin" gibi anlamlara gelen Erzen de Kalikâlâ kadar önemliydi. Fakat bu civarda 3 şehre Erzen denmekteydi. Erzen'lerin birisi İran içlerinde yer alıyordu. Diğerleri Siirt civarındaydı. Kalikâlâ'ya yakın olan Erzen ise müstakil bir şehirdi.

Şiraz yakınlarında bulunan Erzen'e, Erzen-i İran denirdi. Anadolu'da yer alanlara ise Erzen-i Rum denmekteydi. Bu isimler asırlar boyunca bu şekilde

ارضروم

kullanıldı. Erzen ve Kalikâlâ iki ayrı vilayetti. Ta ki Selçuklu kumandanlarından İbrahim Yınal bu topraklara sefer düzenleyene dek. İbrahim Yınal, Erzen'i baskı altında tutunca şehrin halkı Kalikâlâ'ya sığındı. Erzen güçlü bir isimdi. Zamanla Kalikâlâ'yı bastırıldı ve Kalikâlâ şehrine Erzen-i Rum denilir oldu.

Erzen-i Rum, zamanla Arz-ı Rum oldu. Sonra da Erzurum. Eski çağların Kalikâlâ'sı ile Erzen'i, Erzurum olarak birleşmiş oldu. O eski Erzen, bugünkü Erzurum'un Ilıca taraflarında, Karaz nam köydeydi.

Erzurum, İslâm sancağı altına girdiğinden beri fitne odakları orayı boş bırakmadı. Selçuklu çökerken, Moğol istilasına karşı kendi kendini savundu Erzurum halkı. Sonraki asırlarda Safevîler saldırdı, Erzurum halkı direndi. Ermeniler Rusları da arkalarına alıp Erzurum'u talan etmek istedi, Erzurum halkı onlara da direndi. Nene Hatun'u çıkararak bu topraklar yigitler yatağıydı âdeti.

Erzurum, güzel memleketimizin güzide bir vilayeti olarak daima iftihar vesilesi oldu. Erzurumlu İbrahim Hakkı Hazretleri'ne ve bilcümle Erzurum büyüklerine, şehitlerine rahmet ola.

Kimi, kitap yakarak aydınlanır; kimi de okuyarak...

1930'ların Almanya'sında, Berlin'de opera binasının karşısında yüzbinlerce kitap, "Alman ruhuna uygun olmadığı" gerekçesiyle yakıldı. Çinliler, "bir de biz deneyelim" diyerek "kültür ihtilaline" giriştiler. Pekin'de tarihi sarayın karşısında milyonlarca kitap ve belgeyi yok ettiler. Daha da eskilere gidersek, Cengiz ve ardılları Horasan ve Anadolu arasında kaç kütüphaneyi ve kaç kitabı kül etmişlerdi?.. Hıristiyan dünyasında kaç yüz

bin yazılı tomar ateşe verilmişti?.. Kudüs'teki tapınak kitaplığının başına neler gelmişti?.. 200 bin kitabı barındırdığı söylenen Bergama Kitaplığı'na ne olmuştu?.. Kısacası; rahipler, misyonerler, yöneticiler gözlerini kör eden bir hırsla, geri gelmesi imkânsız kaç milyon bilgiyi yok etmişlerdi?.. Müslümanların dünyasında ise kitap yakmak söyle dursun, kaybolmasınlar diye çabalanmış. Müslüman âlimler, kopyasını çıkarıp korumaya aldıkları Antik Yunan ve Hind eserlerinin günümüze kadar gelmesini sağlamışlar. Osmanlı'da da binlerce eser tercüme edilip istifadeye sunulmuştur...

1-Tarihte bilinen ilk toplu kitap imha eylemini, M.Ö. 333'te Makedonyalı İskender gerçekleştirdi. Yaktıkları arasında 12 bin dana derisine altın suyu ile yazılmış iki milyon satır uzunluğunda bir "medeniyetler tarihi" de vardı. Hangi kitaplıktı?..

- a-İskenderiye
- b-Persepolis
- c-Aspendos
- d-Peri bacaları

2-Milat'tan 214 yıl önce Çin imparatoru Tsin Che Hoang Ti'yi, hafakanlar bastı. Verdiği emirle hem bütün büyük kentlerin kütüphanelerini hem bir kaç asırlık devlet arşivini kül etti. Astronomi, tarih ve coğrafya gibi kitapları imha ederken gerekçesi neydi?..

- a-Kitap, ahlâk bozar.
- b-Kitap, genç dimağları zehirler.
- c-Kim okumuş da adam olmuş?..
- d-Hepsi

3- Asırlar sonra Çin’de, yine ateşler yakıldı. Milyonlarca kitap ve belge yok edildi. Üstelik yazarları da ortadan kaldırıldı. Bu kültürel faaliyetin(!) emrini veren fânî kimdi?..

a-Çin diktatörü Mao Zedong

b-Hindu lider Aratma Hadi

c-Japon işgal kuvvetleri komutanı general Matarama Su Ko

d-Amerikan başkanı John Hisse Sennedy

4- Mao’nun kültürel faaliyetlerdeki ilham kaynağı olan Hitler Almanya’sında on binlerce kitap çayı çayı yakılmıştı. 10 Mayıs 1933’te Berlin’de Unter den Linden meydanını cınlatan Dr. Joseph Goebbels ne söylüyordu?..

a-Kitap basarken bana mı sordunuz?..

b-Biz bu makama kitap okuyarak gelmedik.

c-Alman ırkının beynini zehirleyen kitapları yakıyoruz.

d-Bu sene kış uzadı için üşümenizi istemiyoruz.

5- Meşhur bir Roma imparatoru, İskenderiye kitaplığını bir gecede yaktırır. Binlerce kitabın arasında Tevrat’ın bilinen en eski kopyalarının var olduğu da söylenir. Kimdi bu devlet adamı?..

a-Sezar

b-Mussolini

c-Alfred Hitchcock

d-Harikus Yakarus

6- Romalılar zevk ve sefahata düşkün olduğu kadar kitaba da düşküdü. Kısa sürede İskenderiye Kütüphanesi ile boy ölçüşecek büyüklükte bir kütüphane kurmuşlar, bunun için Kartaca dâhil komşu ülkelerin kitaplıklarını bile yağmalamışlardı. Roma kütüphanesini kim yaktı?..

a-Yakartop oynayan çocuklar

b-İmparator Neron

c-Vikingler

d-Papa XIX. Dehşetus

7- Papa VII. Clemens’in iddiasına göre Hıristiyanlığın gelişiyle dünya ışı ışı aydınlanmış. Aslında yalan değil; Hz. İsa (a.s.)’nın buyruklarını ters yüz ederek yeni bir din (Hıristiyanlık) kuran Paul, Anadolu’nun orta yerinde, zamanının en büyük kütüphanesini yaktığında alevler çevreyi gündüz gibi aydınlatmıştı. Hangi kütüphaneydi?..

a-Efes Celsus Kütüphanesi

b-Akdamar Kitapçılar Çarşısı

c-Kapadokya Kitapyurdu

d-Filistin İl Halk Kütüphanesi

8- Arapların İspanya’dan çekilmesinden sonra ünlü bir kardinal, Gırnata’nın Babu’r-Remle meydanında Müslümanlardan kurtuluşun simgesi olarak Arap harfleriyle yazılmış, içinde tıp, astronomi ve tarihle ilgili 2 milyon kitabı yaktırdı. Bu Hıristiyan şahsın adı neydi?..

a-El Ingenioso Hidalgo Don Quijote de la Mancha (Bildigimiz Don Kişot)

b-Francisco Jiménez de Cisneros

c-Pinocchio (Bildigimiz Pinokyo)

d-Roberto Carlos (Meşhur topçu)

9- Moğol istilacı Hülagu, 1258 yılında Bağdat’a girdikten sonra bütün kütüphanelerin yakılmasını emretmişti. O tarihte 300 bin nüfuslu Bağdat’ta kaç kütüphane vardı?..

a-15

b-23

c-38

d-10

10- Bir kitabı ortadan kaldırmak için gereken tek yol yakmak değildir. Mesela Bedrettin Cömert’in Benedetto Croce’dan Türkçeye tercüme ettiği *Estetik* adlı kitap, 1977 yılında sakıncalı bulununca ne yaptılar?..

a-Depoya kaldırıp çürümeye terk ettiler.

b-Kâğıt fabrikasına hamur olsun diye gönderdiler.

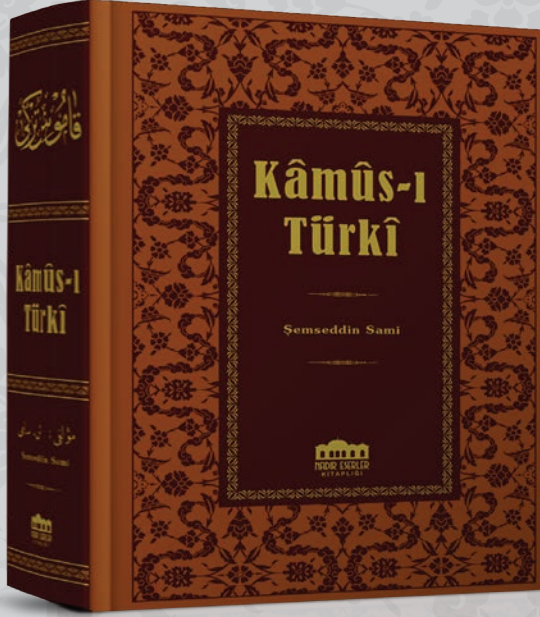
c-Balyalar hâlinde Karadeniz’e attılar.

d-Hurda kağıt fiyatına çekirdekçilere sattılar.

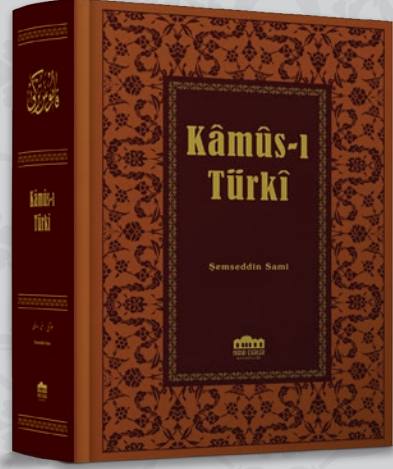
CEVAPLAR: 1) b, 2) d, 3) a, 4) c, 5) a, 6) c, 7) a, 8) b, 9) c (Günümüzde 8 milyonluk Londra’da 25 bin kişiye bir kütüphane düşüyor. O günkü Bağdat’ta yasanan factayı siz hesaplayın.), 10) d

Şemseddin Sami'nin Eskimeyen Sözlüğü ile
**KELİME DAĞARCIĞINIZI
GELİŞTİRİN**

**Osmanlıca-Türkçe
Lügat**

Büyük boy

Küçük boy

- 29 bin kelime
- Alfabetik sıralama
- Tıpkıbasım
- Özel deri cilt

Sipariş için
camlicakitap.com

camlica < **kitap**

Kâtib Çelebi'nin Bilinmeyen Eseri Gün Yüzüne Çıktı

Müellifin bizzat kendi kaleminden yazıp haritalarını çizdiği eser
1645-46 yıllarına ait Osmanlı dönemi Ege - Akdeniz kıyıları ile
adalarını gözler önüne seriyor.

93 Adet Harita

Adaların İsimleri

Denizciler için
rehber

Müellifin kendi
el yazısı

Tıpkıbasım

